

lét tartottam a Temető-hegy orra közelében fekvő lelőhelyen. A 1–1,5 m mélyen bevágódott mélyutat az eső helyenként 0,5 m mélyen kivájta. A vájat közepén kb. 10 m hosszan feküdtek eredeti helyzetükből kimozdított emberi csontok, nagyjából három sűrűsödésben. A víz erejére jellemző, hogy az út alsó, füves részére is vitt magával hosszú csontokat is. Az út nyomvonalában elszórtan kevés és apró, de jellegzetes 2–3. századi római kerámiát találtunk; a lelőhely talán egy római temetővel azonos.

K. NÉMETH ANDRÁS

139. Dunakeszi, Székes-dűlő (Pest megye) U, B, Sza

2004. május 25. és július 23. között megelőző és szondázó feltárást végeztünk a dűlőben a „D” területen. Több mint 6 hektáros területet kutattunk át. Az idei évben feltárt terület mintegy 100 m-rel fekszik északabbra az 1996-ban és 2000-ben feltárt területtől. A Dunától mintegy 500 m-re fekszik. A humuszréteg eltávolítása során a változóan homokos, agyagos altalajt rendkívül változatos mélységben (10–300 cm) értük el. Számos, a területet keletről határoló Óceánárok-patakkal és a Duna vonalával részben párhuzamos ÉÉK–NyÉNy-i irányú kiemelkedő dombhátaikat, illetve mélyedéseket figyeltünk meg. A terület nyugati részén húzódó, legmagasabb homokháton találtuk meg a régészeti objektumok túlnyomó részét.

A nagyobb homokhát északi részén egy cölöpszerkezetes ház három párhuzamos cölöplyuksorát figyeltük meg, ami egy *neolit kori* (dunántúli vonaldíszes kultúra) kisebb települési egységhez tartozhatott. Az erózió miatt nem tudtuk megfigyelni a házakat kísérő hosszanti gödröket, illetve sekélyebb objektumokat. Mindössze egy a ház közelében fekvő kora bronzkori gödörből került elő egy neolit kerámiatöredék.

Az előkerült, datálható objektumok többsége a *kora bronzkor* időszakára keltezhető. Többségük kerek, hengeres falú hulladék- és tárológödör volt, időnként nagy mennyiségű kerámiával és állatcsonttal. A gödrök kisebb csoportokat alkotnak. A talaj erősen erodálódott, a gödrök többségénél csak gödörájakat tudtunk kibontani, amelyek sokszor még így is jelentős mennyiségű kerámiaanyagot tartalmaztak.

Az előkerült füles korsók, amforák a Somogyvár-Vinkovci kultúra hatását mutatják, ugyanakkor más kerámiatípusok (díszített peremű tálak, T-profilú tálak, négy lábbon álló tálak, korsók, a vállon elhelyezett három függőleges borda) párhuzamait a harangedény Csepel-csoport, illetve a harangedény kultúra közép-európai területeinek úgynevezett kísérőkerámiájában találjuk meg. Ugyanakkor egyetlen objektumból sem került elő harangedény-töredék.

Feltűnően alacsony volt a kőeszközök száma, amit az magyarázhat, hogy a lelőhely messzebb fekszik a nyersanyaglelőhelyektől. Ugyancsak eltér a korszak Du-

na menti településeitől (Albertfalva, Szigetszentmiklós) a cölöpszerkezetes házak hiánya, illetve a gödrök kisebb csoportokba rendeződése.

A település szélén, a nagy homokhát ÉNy-i részén egy szórt hamvas és egy urnás rítusú kora bronzkori sír került elő. A két sír szinte teljesen elpusztult, csupán a kalcinált csontokat és az urna töredékeit tudtuk feltárni.

A nagy homokháton kívül, a területet átszelő természetes mélyedésekben is kerültek elő kora bronzkori gödrök, általában csekély mennyiségű leletanyaggal. Ezek valószínűleg víznyelő gödrök, kutak lehettek, bontásuk során folyamatosan feltört a talajvíz.

A *késő bronzkor* időszakánál szórványos telepjelenségeket, gödröket és egy cölöpszerkezetes ház részletét és magányos hamvasztásos sírját tárjuk fel.

A nagy homokhát legdélebbi részén, a 2000-ben feltárt késő bronzkori telephez legközelebb eső területen, egy félköríves záródású cölöpszerkezetes ház részletét tudtuk kibontani. A gödrökből csekély mennyiségű, a 2000-ben megismert késő halomsíros-kora urnamezős kerámiaanyag került elő.

Szintén a késő bronzkor időszakára datálható a nagy homokhát északi részén előkerült szórt hamvas sír. A kisméretű, sekély sírgödörben a csekély mennyiségű kalcinált csont között két bronz lándzsahegyet, illetve egy karperecet találtunk.

Feltételezhetően a késő bronzkor időszakára datálhatjuk a nagy homokhátat ÉNy–DK-i irányba kettévágó mély, V-alakú árkot, mely párhuzamosan fut a 2000-ben előkerült hasonló méretű kettős árokkal. Bár az árok-ból kora és késő bronzkori kerámia került elő, ennek ellenére későbbi datálása sem zárható ki, mivel egyértelműen nem bronzkori cölöplyuksorok szegélyezik párhuzamosan.

A 2004-ben folytatott feltárást alapján meghatározhatóvá vált a 2000-ben feltárt késő bronzkori település északi határa.

Az őskori telep DNy-i felén egy D–É-i tájolású *sarmata* női sír került elő. Az elhunytat háton fekvő, nyújtott testhelyzetben temették el, a váz bal oldalát állatjárás bolygatta. Az előkelő származású asszony ruhájának nyakkivágását vagy fátylát vékony aranylemezből préselt, kerek, a ruhaujját pedig háromszög alakú flittek díszítették. A nyak környékén karneol, borostyán- és kalcedonygyöngyökből álló nyakláncot találtunk, melyen középen aranylemezes, granulációkkal díszített lunula függött. Ennek, vagy egy másik, hosszabb nyakláncnak lehetett a része a mellkason talált fajansz oroszán alakú gyöngy. A koponya alatt, a nyaklánc összefogására szolgáló, zárt bronzkarika mellett egy granulációkkal díszített aranyfülbevalót bontottunk ki. A csukló környékén több rétegben millefiori és borostyángyöngyöket találtunk. Lábfejéhez egy egyfülű, korongolt, kettős kónikus, vörösre festett korsót helyeztek. A sírban található aranyleletek, a gyöngyök, a fajansz oroszán pontusi eredetűek. A sírt a római import hiánya és az ékszergarnitúra összetétele alapján a Kr. u. 1. századra datálhatjuk.

Egy másik ugyancsak szarmata D-É-i tájolású, nyújtott csontvázas sírt is feltártunk.

KOROM ANITA – REMÉNYI LÁSZLÓ

140. Dunavarsány, Erőspuszta, Forráspart-dűlő

(Pest megye) B?, A?, Á?

2004. szeptember 6–15. között próbafeltárást végeztünk a leendő Ipari Park területén (hrsz.: 5035/1–2, 5036–5040, 5041/1). A próbafeltárást során a terület DK-i részén három régészeti objektum (árok) került elő őskori (bronzkori?) leletanyaggal. Megbizonyosodtunk, hogy a bronzkori lelőhelyet a beruházás nem veszélyezteti.

Ugyanakkor a terület déli részén egy késő avar(?), kora Árpád-kori(?) telep néhány – a korábbi mezőgazdasági munkák nyomán erősen bolygatott – objektumát (gödröt, árkokat) tártunk fel. Az objektumokból hullámvonalas díszű kerámiatöredékek, állatsontok kerültek elő. A leletanyag a ráckevei Árpád Múzeumba került.

Munkatárs: Érdy Benedek geodéta.

PATAY RÓBERT

141. Dúzs, Juh-hegy

(Tolna megye) I

Hóban készített légi fotón úgy tűnt, mintha erődítési nyomok lennének a dombon. A hosszan elnyúló, É-D-i irányú dombot három oldalról vizenyős rét határolja. Várnak alkalmas, de 2004. április 15-én az igen sűrű bozóttal fedett területen erődítésre utaló nyomokat és leleteket nem találtam.

MIKLÓS ZSUZSA

142. Ecsér, 6. számú lelőhely

(Pest megye) Szk, Sza

Az M0 autópálya Pest megyei szakaszának építését megelőző régészeti feltárást során az M5 autópálya és az M0–4 főút csomópontja közti szakaszon, valamint a 4. sz. főút – Vecsést és Üllőt elkerülő – nyomvonalán dolgoztak 2004-ben a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársai. Geodéta: Érdi Benedek, térinformatikusok: Zoltán S. Péter vezetésével Progli Szabolcs és Tóth Károly. Koordinátor: Tari Edit.

2004. október 5–22. között folytattunk ásatást Ecsér határában, a 6. sz. lelőhelyen. Összesen közel 6000 m²-t kutattunk át, aminek során 80 objektumot tártunk fel: 69 gödröt, 7 árkot, 1 házat, 1 sütőkemencét és 2 paticsomladékot. A félig földbe mélyített, oszlopszerkezetes házban behúzott peremű tál peremének töredékét találtuk, ennek alapján a ház a szkíta korra keltezhető. A többi objektum közül 40-ből szarmata leletanyag (kerámiatöredékek, vaskés töredéke) került elő; 39 objektum viszont vagy csak állatsontot vagy egyáltalán semmilyen leletanyagot nem tartalmazott, ezért azok datálása kétséges.

Munkatársak: Voicsek Vanda régész, Darányi Réka, Káldi Sebestyén, Kiss L. Zsolt, Susics Diána, Szabó Sándor, Szrnka Attila ásatási technikusok.

NAGY ANDREA – PATAY RÓBERT

143. Ecsér, 7. számú lelőhely

(Pest megye) LT, Sza, A, Á

2004-ben kezdtük meg az autópálya egyik csomópontján elhelyezkedő lelőhely megelőző feltárást. Patak (ma részben csatorna) árteréből kiemelkedő dombon több mint 8 hektáron terül el.

A legkorábbi emlékeket néhány *kelta* objektum (2 cölöpszerkezetes ház, árkok és gödrök a feltárt terület ÉNy-i részén) képviseli.

A lelőhely túlnyomó részén egy rendkívül nagy kiterjedésű, sűrű *szarmata* telep és temető helyezkedik el. Mindkettő két kronológiai fázisba sorolható. A telep korábbi – terra sigillatákkal a Kr. u. 3. századra datált részét – vágják a későbbi sírok, illetve a 4. századi – szemcsés kerámiával jellemezhető – telepobjektumok. A telep leggyakoribb objektumtípusa a hulladék- illetve tárolóverem. Helyi jellegzetességek az igen nagy kiterjedésű gödörbokok (anyagnyerőhelyek?). A félig földbe mélyített, többnyire cölöpszerkezetes házak egy része sűrűn egymás mellett helyezkedett el a telep DK-i részében. Két különböző típusú (egy épített rostélyú, egy földbevált) edényégető kemencét tártunk fel a hozzá tartozó munkagödörrel. Ezenkívül számos sütőkemence, „aszaló” vagy „füstölő” gödör (az uralkodó széljárás szerint ÉNy-DK-re tájolva), néhány kút került elő, továbbá vízelvezető- és kerítőárkok. Ez utóbbiak főként a telep peremén, a patak, illetve csatorna közelében, ma mocsaras, a magas talajvíz miatt alig feltárható területen kerültek elő a lelőhely Ny-i, É-i és DK-i szélén. Jellemzőek a nagy kiterjedésű és mély anyagnyerő(?) helyek: ezek több tucat egymásba ázott gödörből álló amorfi objektumok, amelyekbe utólag többször építettek bele egyéb telepobjektumot, pl. sütő- és edényégető kemencét. A leletanyag túlnyomó része szemcsés kerámia (főként fazekak), kisebb mértékben találtunk jól iszapolt edénytöredékeket (köztük egy besímitott sárkánydíszes edény töredékét), és elenyésző mennyiségű kézzel formált kerámiát. Egyéb leletek: őrlő- és fenőkövek, bronzfibula, bronzvéső, vaszabla, vastárgyak, nagyszámú szilikátsalak és feltűnően sok terméskő (azonos azzal a fajtaival, amelyet a sírok betöltésében találtunk).

A temető korai fázisa 3. századi (a datálás alapja: alföldi típusú számszerű fibulák, korongfibulák, Drag. 33. terra sigillata csésze stb.), a késői része valószínűleg 4. századi (római érmek, aláhajlított lábú fibulák). A feltárást pillanatnyi stádiumában nem világos, hogy a temetőt folyamatosan használták-e, vagy két különálló kronológiai csoportról van szó. Összesen 69 szarmata sír került elő, közülük 17 körárkos. A szuperpozíciók alapján úgy tűnik, hogy a temetőobjektumok is két fázisra tehetőek. A temetőben eddig két, területileg elkülönülő